התם איפרוטי איפרטו מיניה · תימה מנא לן דלא הוה אותו פירטון נמי בשביל אוריה יש לומר מדלא כתיב אלא ואם הכבשה יעלם ועוד דכתיב ארבעתיים דהייט עביבה אחת הייט גילוי עריות דאי אתרוייהו לגילוי עריות דבא שבע ואשפיכות דמים דאוריה נעבע בילד אמנון ותמר ואבשלום אם כן לא שילם ארבעתיים :

ששה תימה לי א"כ שילם יותר מארבעתיים ועוד דילמא מאי דנעטרע הייט בשביל מעשה דאוריה אי נמי אם לא נעטרע בשביל בת שבע נימא דוד מאיך דילד אמנון ותמר ואבשלום בשביל אוריה ומגלן דלא נעבע בשביל אוריה וי"ל מדכתיב ואותו הרגת בחרב בני עמון ודרשינן בפרק ג' דקידושין (דף מג·) מה חרב בני עמון אי אתה נעבע עליו אף אוריה אתי אי אתה נעבע עליו ומה שהקשיתי א"כ הוה ליה מפי מארבעתיים דילמא דאמנון ותמר בחד חטיב דלא נמי דתמר ותמר בחד חטיב דלא דמו לאחריני דילד ודאמנון ודאבשלום שמתו אבל דתמר לא הוה מיתה ועוד דבת יפת תואר היתה ומה שנעטרע ששה חדשים כיון שנתרפא לא הוה שקול כי הך דהכי איכא למימר דהכי חריתי חד חטיב להו : **ודאמר** רב קיבל דוד לשון הרע · הא דלא פריך נמי מהא דחטוא שאמר שירה על מפלתו של שאול כדאיתא פרק אלו מגלחין (מו"ק דף מז·) שניון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני וי"ל דהיא כשנגה חטיב ליה דכתיב שניון לדוד לפי שאין ארם נתפס על לעגו שהיה שאול רודפו :

שמיט

רבינו חננאל

אי לא דעלתה בתיקו : ירושלמי א"ר יוסי בר בון בפירוש תני לה ר' חייא כל הקרים את הכירו בתוך ארבע אמות למובה זכה · המסונה אשר לחם הצביעו · תנא הצביעו אצבעותיכם למנין פי' ר' אחר שמוציאין כל אחד ואחד מקצת מאצבעותיו פחותות הישאר קטוצות פי' קטוצות וכולן המסונה לחשבון · ומקיפין כמין בכוליאר ונופל מצנעתי של א' מהן ויודעין שסמנו הפיים מתחילת היה אומר לחן הציאו כל אחד ואחד אצבעו כדי לעבור המנין על אצבעות כפלל שנוסם אשר למנות כר' יצחק דאמר אשר למנות את ישראל אפי' לדבר מצוה שנאמר ויפקדם בבוק · אלא מהכא וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים וגו' כלומר כל אחד נותן לו טלה ומנה הטלאים ידע מספר בני ישראל· והללו הטלאים משל שאול · כל המונה (*) ישראל מעבר בב' לאוין שנאמר "לא ישר ולא יספר" ותני מילי בזמן שישראל עושין רצונו של מקום נספרים · ואם לאו נספרים שנאמר "והיה מספר בני ישראל" מכלל שיש מספר בהם · רבי אומר ל"ק בירי שמים והיה מספר בני ישראל · עבדי אדם לא יסר ולא יספר · וירב בנחל על עסקי נחל כלומר כבדה עליו גזירת שמים · היה אומר אם נמצא חלל במוקצה מביאין ענלה ערופה כל הנפשות הללו שהרגנו עאכ"ו שצריכין להקריב כדי להתכפר לכן השאיר ממיבה בחמה יצתה ב"ק ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה · ובשעה שאמר שאול לדואג טוב ובנו בבהנים והכתה וגו' יצתה ב"ק וא"ל אל תרשע הרבה. אמר רב הונא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה · שאול באחת כו' · כלומר שאול כיון שעבר מעשה דאגג נעגש ואמר הקב"ה נחמתי כי המלכתי את שאול · ואע"פ שהרג נוב עיר הכהנים אח"כ מקודם זה כבר כתיב נחמתי · דוד עבר בשתים במעשה דאוריה · דכתיב ואותו הרגת בחרב בני עמון · ולא נענש עליהן בעומר · מפני שמצא חן בעיני אלהים · אבל מעשה דבת שבע נענש בעומר ע"ז חרשים · וכשמואל דאמר לא קבל דוד לשון הרע · ובשביל כך נצטרע · **) ואותו גם מבניו אמנון תמר ואבשלום · ולרב דאמר קיבל דוד לשה"ר איפרע מינו דאמר רב יהודה אמר [רב] בשעה שאמר דוד למפרבושת אתה וציבא תחלקו את השדה יצתה ב"ק וא"ל רחבעם ירבעם יחלקו את המלכות · חלוקת רב ושמואל בשבת [דף נח] · מפני מה לא נמשכה מלכות שאול מפני שלא היה בו שום דופי שאין מעמידין פרנס על הצבור אא"כ קופה של צרצים תלויה לו מאחריו · שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו חזור לאחוריך · אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו · שנאמר ובני בליעל אמרו מה ישיענו זה ויבוזהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחרישׁ וכתיב ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד וגו' *ואמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק כל תלמיד חכם שאינו

*) גי' ע"ז הכא איפרעו מנופיה דאמר ר"א אמר רב וכו'.

מסורת השרים

ה א מיי' פ"ד מהל' סנהדרין הלכה ה:

נוסח אסור למנות את ישראל

מהרש"א

(*) : הבנה בין הענינים

◇ ב' תשובות ל"טב סתירה בפסוקים בענין מנין בני ישראל

ניחסת ע"י רב אסי אמר ל"ק

גי' ע"ז ר' חנינא בר אידי א"ש

נוסח (דף סו"ף ראש)
1. ראשון המלך
2. נוב
3. זה האויב המלכותו
4. מחל זה כבודו

מהרש"א

"בשעה שאמר ... ב' מעשים שקרא נגד שאול בה' בגוניות: א. חמלה ב. אכזריות

יתה בת קול

שאול באותה/דוד בשתים הכותה לא אומר ר' הונא "כמה זה חלי ולא מרגיש בגבריא דמריה סייעיה"

◇ קושיות על הא דואגאל דוד בשתים - ואם רואים דוד חטא בחטאים נוספים

מהרש"א

מפני מה ...
1. לא נמשכה מלכות בית שאול
2. נענש שאול

מאמרות ל"ר יוסף בן יהודה

נוסח (דף סו"ף ראש)
1. ראשון המלך
2. נוב
3. זה האויב המלכותו
4. מחל זה כבודו

מהרש"א

"בשעה שאמר ... ב' מעשים שקרא נגד שאול בה' בגוניות: א. חמלה ב. אכזריות

יתה בת קול

שאול באותה/דוד בשתים הכותה לא אומר ר' הונא "כמה זה חלי ולא מרגיש בגבריא דמריה סייעיה"

◇ קושיות על הא דואגאל דוד בשתים - ואם רואים דוד חטא בחטאים נוספים

מהרש"א

מפני מה ...
1. לא נמשכה מלכות בית שאול
2. נענש שאול

מאמרות ל"ר יוסף בן יהודה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכתיב ויעל כו' תנו לת"ל מי' כו' תינת לת נמחק :

גליון השרים

נמי מרי"ה כנן שה"מ' ירושל' ס"ג דנמוכים: שם ולקי"ל מסוס ר"ש בן יהודה · עיין יומא ס"ח הלכה כ"מ מהל' ח"ח :

* טא ט:ו: ויבא טאול עד דיר דאולק ובדק בנהל

אר דילמא · לסמיכה רלפת תחתונה דמזבח נקיט להו לבד מיסוד וסוכב שהיא שם קודש לסמיכה גנו · **וגיפגינהו לדידהו** · לגלגתיהם : **בכוזק** · לשון שברי חרסים כמו כל אחד ואחד חרס והשליך לפניו ומנו החרסים : **ויפקדם בטלאים** · עָשָׂה לקחת כל אחד מלה מלאן המלך ובא למרחב ומנו הטלאים : **כפיב** "**וסיס מספר בני ישראל כחול סיס**" אלמא לית להו מנין : **כמה לא קלי ולא מרגיש בגברא דמריה סייעיה** · כמה סמוך ומוכנה ואין צריך לחלות ולדאג מכל רעה מי שהקב"ה בעזרו שהרי מציא **שאול** ונכשל באחת ועולתה ל לרעה לקנאה מיהה לבטל מלכותו **ודוד** נכשל בשתים ולא עלתה ל לרעה : **דאוריה ודבשבע** · שהוסת למנות את ישראל ונגרם בוק : **לשון פרע** · על מפיטשת מפי ליגא : **כמי מפרבו מיגיס** · מדה כמדה הוא הפסידו לחלק נחלתו והוא נפסד נחלת מלכות: **מיופא** · מלאכי פחד מבהילים לאותו : **לא נמשכה** · לאוכף ימיס : **שאל סיס בו שוס דופי** · משפחה ויתנאל המלכים היולאים מזרעו של ישראל לבל דוד מרות המוחביה לחתה: **קופה של צרצים** · חופי מפחה : **נמשכה שאול** · לבא לידי דבר שעליו ניטל ממנו מלכות : **מפני** · שמתחילת מלכותו מחל על כבודו וגילה על עצמו שאינו כדאי למלוך : **וכתיב ויעל נחש העמוני** · ומסקנא דמילתא שאמרו ישראל מי האומר שאול ימלוך עליהם בתמיסה תנו (ח) (לת) האנשים ומיתם ולא הוה אמר לא יומת איש היום הזה: שאינו

חטאו קטנים מה חטאו? יצאה בת קול ואמרה לו "אל תהי צדיק הרבה" ובשעה שאמר לו שאול לדואג "סוב אתה ופגע בכהנים" יצאה בת קול ואמרה לו "אל תרשע הרבה". אמר רב הונא "כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה": שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו שאול באחת מאי היא מעשה דאגג והא איכא מעשה דנוב עיר הכהנים? אמעשה דאגג כתיב "נחמתי כי המלכתי את שאול למלך" דוד בשתים מאי נינהו דאוריה ודהסתה הא איכא נמי "מעשה הבת שבע" התם אפרעו מיניה דכתיב "ואת הבבשה ישלם ארבעתים" ילד אמנון תמר ואבשלום, התם נמי אפרעו מיניה דכתיב "ויתן ה' דבר (*בעם מן הבוקר) ועד עת מועד"?*) התם לא אפרעו מגופיה, התם נמי לא אפרעו מגופיה? לאי אפרעו מגופיה *דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב "ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך" וכתיב "השיבה לי ששון ישעך" הא אמר רב קבל דוד להי"ר? בשמואל דאמר לא קבל דוד להי"ר, ולרב נמי דאמר קבל דוד להי"ר הא איפרעו מיניה? דאמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפיבושת אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה" יצאה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות "בן שנה שאול במלכו" אמר רב הונא בבן שנה שלא טעם טעם חטא מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא כבן שנה שמלוכלך בטיט ובצואה? *אלא מאי איכא ליה לרב נחמן סיוטא בחלמיה - אמר "נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש", הדר חזא סיוטא בחלמיה אמר "נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש מלך ישראל" אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול? מפני שלא היה בו שום דופי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של צרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו חזור לאחוריך. אמר רב יהודה אמר רב מפני שמחל על כבודו שנאמר "ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבוזהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחרישׁ וכתיב "ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד וגו' *ואמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק כל תלמיד חכם שאינו

*) ל"ש מאי חטא דוד כמעשה דתמר ואולי דטס"ה ול"ל והכתה וכמו דאיתא בגמ'. **) אולי ל"ל ונענש גם מבניו ילד אמנון כו'.

תוספות ישנים

ויפקדם בטלאים · שם מקום הוא לפי הפסוק : שאול בחחת ועלתה ביה מאי היא מעשה דאגג · קשה לרבי בשאול נמי איכא שתים שמתחילה קודם מעשה של אגג כבר נתם הקב"ה כשהקביב הטולה קודם שבא שמואל ואז אמר לו בקש ה' איש לבבו וגו' (שמואל א' יג) והכוח הוא ליה לאיתויי ואומר דהי דאז לא הפסיד המלוכה לגמרי שלא לא היה בדעת הקב"ה להעבירה אלא ממנו ולא מבניו אבל בשעה ויהם אחיו מבניו: **ששה** חדשים נצטרע דוד · מעשה מעשה דבת שבע קאמר דהסיבה לי שכון ישנן כתב במזמור ל"ח כאשר כל אז אל בת שבע ובירושלים הוה · ובקה לי' דיליפינן בהלק (דף קי·) שם הדשים נצטרע דוד דכתיב (מ"ח כ) אל תכחיני שבר מלך בחכמון מלך שבע ובירושלים מלך בלשים ובלב בנים ונקרת אחרינא בחכמון מלך שבע שנים ושבר חדשים בתחילת ד"ה (דה"ל ג) כשמוזה בנו בל דוד ואותם שבר חדשים יהיה שאיבר בפסוק בשקום אחר נצטרע ממעט שהיו בחכמון ול"ל דהחלי אותה נתבת היתה ומה שבדלו בחחת מן הפסוקים שבר חדשים דחכמון היינו לחודיע שהיו שבר חדשים שלא היה מלכותו לפי שאותם שבר חדשים היתיים על החכמון בל שנים היה בחכמון נוח לו לדלגם ומלכותו שלמן בירושלים ל"ב שנה ותני כך תירץ ר"ר מלחנן חבל מבסקת ליה אם מלך דוד מ' שנה בלימים ואותם ו' חדשים היו יתיים בל כמו, אל הו' חדשים היו מן שחכמון ול"ש שנה ותני תשיב תרכנים שנה במקום אחר כי אינו רוצה למנות מקומות : **לדברי** האומר קבל הא איפרעו מינייה כו' · תימה הא לא איפרעו מגופיה כמו כמעשה דבת שבע דלעיל ואל"ב הוה ליה לאיתשב דוד בשלא אותם ממלי דקאמר קבל לשון בכבע אלא מהבל לאוקמי רב הונא בכב אלא מהבל לאוקמי דמשיים לאלהים דלבר נמי נפרע ממנו ולשון הסוגיא משמע בן הוא שבר בנים בשמואל אחמר לא קבל ובתר הכי אחמר לא קבל אם שון הייט משם דתשיב ליה בכל המלכות מזרעו שיך נמי לגוזיה אבל יוד ואמנון לא קרי מגופיה ושמעת הפסבל מלכות שיך לגופו יותר : **ולדברי** האומר קבל כו' · הקשה ר"ר אלחנן דמבל מקום לא מיתקמא בכב דאמר בשבת בפרק בתה בתמה (דף עו·) כי מעיינת ביה בדוד לא משבחת ביה רק בתוריה בחתי ובכי אחמר דוד בשתים ומוחד בכבע לרבי והא בגמרא דקרא בתיב (מלכים א' טו) ולא סר מבל אשר צוה ה' בל ימי חייו בי בק בתוריה בחתי ובאתיה מעשה דבתשבע ומתי דקאמר בבל דוד לשון בכבע לא בקיות מידי מקבלת שלוה מבבה בל בל מבינים בין דבריהם הבינים הזה ביה ואעפ"ש בשבר היה שונג היה ואעפ"ש אמר ליה בכל שון הייט משם דתשיב ליה בכל שון בכבע דמעשה דשמואל דאגג לשון ואעפ"ש שמונג היה שהיה דומה בל אחומר דלעיל : **כבן** שנה שמלוכלך בטיט ובצואה · ותימה מה היה סוכר רב נחמן ומולה שהיה ל"ל שהיה כ"ב עניה שלא היה מקפיד על בבוה דבתיב (תהלים קלא) אם לא שויתי ודוממתי נפשי בגמול עלי אמו בגמול עלי נפשי ושיעתא דחתא הייטו שלא דיבר לשון בקיה בלפי שאול· רב אריה : **בשבע** · לסמיכה רלפת תחתונה דמזבח נקיט להו לבד מיסוד וסוכב שהיא שם קודש לסמיכה גנו · **וגיפגינהו לדידהו** · לגלגתיהם : **בכוזק** · לשון שברי חרסים כמו כל אחד ואחד חרס והשליך לפניו ומנו החרסים : **ויפקדם בטלאים** · עָשָׂה לקחת כל אחד מלה מלאן המלך ובא למרחב ומנו הטלאים : **כפיב** "**וסיס מספר בני ישראל כחול סיס**" אלמא לית להו מנין : **כמה לא קלי ולא מרגיש בגברא דמריה סייעיה** · כמה סמוך ומוכנה ואין צריך לחלות ולדאג מכל רעה מי שהקב"ה בעזרו שהרי מציא **שאול** ונכשל באחת ועולתה ל לרעה לקנאה מיהה לבטל מלכותו **ודוד** נכשל בשתים ולא עלתה ל לרעה : **דאוריה ודבשבע** · שהוסת למנות את ישראל ונגרם בוק : **לשון פרע** · על מפיטשת מפי ליגא : **כמי מפרבו מיגיס** · מדה כמדה הוא הפסידו לחלק נחלתו והוא נפסד נחלת מלכות: **מיופא** · מלאכי פחד מבהילים לאותו : **לא נמשכה** · לאוכף ימיס : **שאל סיס בו שוס דופי** · משפחה ויתנאל המלכים היולאים מזרעו של ישראל לבל דוד מרות המוחביה לחתה: **קופה של צרצים** · חופי מפחה : **נמשכה שאול** · לבא לידי דבר שעליו ניטל ממנו מלכות : **מפני** · שמתחילת מלכותו מחל על כבודו וגילה על עצמו שאינו כדאי למלוך : **וכתיב ויעל נחש העמוני** · ומסקנא דמילתא שאמרו ישראל מי האומר שאול ימלוך עליהם בתמיסה תנו (ח) (לת) האנשים ומיתם ולא הוה אמר לא יומת איש היום הזה: שאינו

[את ארוני בוק]

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה וכתיב ויעל כו' תנו לת"ל מי' כו' תינת לת נמחק :

גליון השרים

נמי מרי"ה כנן שה"מ' ירושל' ס"ג דנמוכים: שם ולקי"ל מסוס ר"ש בן יהודה · עיין יומא ס"ח הלכה כ"מ מהל' ח"ח :

* טא ט:ו: ויבא טאול עד דיר דאולק ובדק בנהל

קהלת ז שמואל א' כ:ו
קהלת ז כ"ק כ:
שמואל א' טו
שם כ יב:ו
שם כה
[ל"ל בישראל מהבקר]
סנהדרין קו: תהלים קיט שם נא
שבת ס:
ע"ז יט
שמואל א' יג
נע"ז חזא רבי נחמן
שם י שם יא
נע"ז אמר רבי משום ר"ש בן יוחאי